

ТЕКСТУАЛЬНІ РОЗРИВИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЛІМІНАЛЬНОСТІ МИСЛЕННЯ ТА СМИСЛОВОГО РЕКОНСТРУЮВАННЯ

Марчук Анна Павлівна

аспірантка кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Мазяр Олег Васильович

доктор психологічних наук, доцент,
професор (б.в.з.) кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

У сучасному інформаційному світі ми не завжди маємо час та можливість ознайомитися із швидкими змінами та адаптуватися до них. Часто інформація потрапляє до нас фрагментарно: відсутні конкретні дані, наявні логічні прогалини, стилістичні та смислові лакуни, контекстуальні розриви та неточності. Усе це призводить до інформаційної невизначеності, яка активізує когнітивні процеси і афективні способи реагування.

Проблеми текстуальних розривів досліджує О. Мазяр за допомогою розробленої науковцем «Методики текстуальних розривів», яка має на меті дослідити процесуальні характеристики мислення [2]. У цій методиці репрезентований текст з 30 речень, з них, кожне друге пропущене, що виступає стимулом для когнітивної діяльності. Сприймаючи текст з текстуальними розривами, які створюють ситуації інформаційної невизначеності, читач має зрозуміти і реконструювати зміст, відновити як структурну так і смислову цілісність тексту [1].

Виникає необхідність в розумінні того, які когнітивні процеси активізуються у відповідь на відсутність цілісності смислу.

Текстуальні розриви або лакуни порушують лінійну логіку та здатність до прямого сприйняття відсутності значень та смислів. Така фрагментарність структури породжує інформаційну невизначеність. Що в свою чергу, формує лімінальний простір, який характеризується неоднозначністю семантичних та синтаксичних зв'язків та множинністю тлумачень у процесах сенсотворення. В свою чергу, активація лімінальних процесів сприяють створенню нових наративних історій через креативність та новизну [3]. Лімінальне (порогове) мислення, спричинене текстуальними розривами між відомим та новим ще не осмисленим, сприяє створюванню змін шляхом усвідомлення, переосмислення та трансформації переконань [4]. Що, відповідно, сприяє смислому

реконструюванню – трансформуванню та покращенню існуючої структури, створення цілісності з фрагментів, які існують серед множинності варіантів. Увесь цей когнітивний процес сприяє відновленню цілісності змісту (див. рис.1).

Рис.1 Схема відновлення цілісності змісту в текстуальних розривах

Або ж, якщо вплив невизначеності має зависоку інтенсивність для особистості, нездатності до відновлення цілісності, що в свою чергу не нівелюватиме текстуальний розрив, а залишить когнітивний пропуск, смислову розірваність.

Отже, текстуальні розриви є своєрідними когнітивними подразниками, які спричиняють інформаційну невизначеність у читача та активують процеси відновлення цілісності змісту та сенсу шляхом утворення нових логіко-смислових зв'язків. У цьому процесі, через наявність неоднозначності та множинності відомого та нового, активізується лімінальне мислення, яке сприяє пошуку найкращого варіанту шляхом смислового реконструювання та утворення оптимальних логіко-смислових зв'язків здатних ефективно відновити цілісність пропонованого тексту.

Список використаних джерел:

- [1] Марчук, А. (2024). Особливості смислового реконструювання текстуальних розривів. *Міжнародна наукова конференція з педагогіки та психології*, 25–28.
- [2] Мазяр, О. (2023). «Методика текстуальних розривів» як метод вивчення процесуальних характеристик мислення. *Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності: матеріали XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 67–69.
- [3] De Luca Picione, R., & Valsiner, J. (2017). Psychological Functions of Semiotic Borders in Sense-Making: Liminality of Narrative Processes. *Europe's journal of psychology*, 13(3), 532–547. <https://doi.org/10.5964/ejop.v13i3.1136>
- [4] Gray, D. (2016). *Liminal Thinking: Create the Change You Want by Changing the Way You Think*. Two Waves Books. 184.

TEXTUAL GAPS AS A CATALYST FOR LIMINALITY OF THINKING AND SEMANTIC RECONSTRUCTION

Anna Marchuk

Postgraduate student of the Department of Social and Practical Psychology
Zhytomyr Ivan Franko State University, Ukraine

Scientific advisor: Oleg Mazyar

PhD of Psychological, Associate Professor,
Professor of the Department of Social and Practical Psychology
Zhytomyr Ivan Franko State University, Ukraine